

Poporanismul si ortodoxismul

Poporanismul ia nastere ca reactie fata de miscarea samanatorista. La Iasi, in Martie 1906, se infiinteaza revista "Viata Romaneasca", ce avea sa devina cea mai prestigioasa revista din epoca. Constantin Stere, om de vasta cultura, avea sa asigure substanta doctrinara, de orientare socialista, a noii publicatii, iar Garabet Ibraileanu, perspectiva ei cultural-literara.

Acest curent afirma datoria sfanta a intelectualilor fata de popor, interesul pentru viata rurala, necesitatea veridicitatii in arta, a simpatiei pentru tarani.

Singurul motiv care apare constant in literatura, ca si in ideologia sociala poporanista este cel al "datoriei fata de popor".

Miscarea literara poporanista se va stinge dupa razboi, tocmai pentru ca idealurile in numele carora se angajase fusesera indeplinite in Marea Unire din 1918 si prin reforma proprietatii agrare (fapt unic in existenta unui curent, insusi mentorul lui ii anunta sfarsitul in primul numar al "Vietii Romanesti" din anul 1920, constatand cu luciditate ca realitatea impotriva careia poporanistii luptasera nu mai exista). Calistrat Hogaș si Octavian Goga ilustreaza partial ideologia poporanismului.

Ortodoxismul, cea de-a treia directie traditionalista se va cristaliza in perioada interbelica, in anii 1925-1935, dorindu-se continuatorul ideologiei samanatoriste. El va reprezenta, in confruntarea cu modernismul, traditionalismul radicalizat si se va desfasura in acelasi timp cu experimentele avangardei, aceasta din urma fiind, in ansamblul fenomenelor sale, forma extrema a modernismului.

Doctrinarul miscarii gandiriste este teologul universitar Nichifor Crainic iar revista care o propaga este "Gandirea" - de aici si numele de "gandirism" dat noului curent - in perioada ei de aparitie bucuresteană anii 1922-1944. (revista aparuse initial la Cluj, in 1921).

Doctrina miscarii gandiriste se concentreaza in jurul catorva concepte, precum autohtonismul si ortodoxismul, incercand sa instituie, pornind de la acestea, adevarate mituri nationale ale ortodoxiei romanesti, ale sangelui, al graiului, intemeiate pe miturile identitatii si ale continuitatii ("dialogul" cu stramosii). De asemenea, ei adauga ideea intoarcerii la fondul nostru ne-latin, slav si trac, multa vreme ignorat, vazut ca depozitar ancestral al rezervorului de energii ale neamului. Scriitori de seama ai revistei au colaborat la revista "Gandirea" (Lucian Blaga, Adrian Maniu, Aron Cotrus, Ion Pillat, Vasile Voiculescu, Ion Vinca, Cezar Petrescu, Mateiu I. Caragiale), fara sa se puna insa problema aderarii tuturor acestora la intregul program al revistei.

Combatute de catre mentorul cenaclului si revistei "Sburatorul", Eugen Lovinescu, formele traditionalismului literar s-au dovedit anacronice, izolationale si neproductive.

De altfel, traditionalismul se defineste cel mai bine in opozitie cu modernismul, asa cum modernismul insusi nu poate fi definit fara o raportare minima la traditionalism.

Intr-un plan mai general, cele doua concepte - traditionalism si modernism - tensiunea dintre ele, dau relief dinamic oricarui moment al istoriei ideilor si al valorilor umanitatii.